

Verleiding en verbinding

Tekst en beeld Connie Ettema

Connie Ettema is tuinontwerper en hovenier. De eerste helft van 2016 volgt zij de cursus Planting Design aan het London College of Garden Design. Een opleiding over het maken van beplantingsplannen en toegepaste plantkunde. In een reeks van zes artikelen laat zij ons meekijken in de lessen. Het vierde artikel gaat over verleiding op papier en verbinding in de tuin.

In één van de particuliere tuinen in Sussex die door de cursisten van het LCGD zijn bezocht, zijn moderne toevoegingen mooi gecombineerd met bestaande elementen. Zoals de strakke waterpartij en de golvende hagen in combinatie met het landschap.

Een tuinontwerp maak je voor een opdrachtgever en de bijbehorende tekening is bedoeld om de opdrachtgever te informeren en te verleiden. De ontwerptekening heeft een andere vorm dan een beplantingsplan. Deze cursus is voor de beplantingsplannen, maar een goede bespreking van een mooie ontwerptekening is nooit weg. Vooral niet als je heel goed les krijgt in perspectief tekenen.

Het is verbazingwekkend hoe klein die 8 meter achter in de tuin zijn op een vel papier, als je ze in

perspectief moet tekenen. Dat is niet zo gek, als ik me realiseer dat ik dat ook nog nooit serieus gedaan heb. Wel een beetje geprobeerd, maar dat lukte nooit zo goed. Het is erg gaaf te merken dat met een paar redelijk simpele trucjes dat heel goed te leren is. Perspectief tekenen heeft te maken met de horizon, verdwijnpunten en verdwijnlijnen en, heel essentieel, een dronken Andrew (Wilson, de cursusleider, red.). Die zorgt dan weer voor een gothische boog, omdat dronken Andrew voorovervalt. Leuker kan ik het niet maken, veel

Tijdens de les ontwerptekenen gaf docent Andrew Wilson onder meer de tip om de dikte van je pen én die van je lijnen af te wisselen om zo meer diepte te krijgen in een tweedimensionale platte schets.

duidelijker ook niet ben ik bang! En hoewel ik het proces nu meen te begrijpen, zal ik nog veel moeten oefenen voordat het echt logisch en soepel gaat worden.

Deze les van Andrew ging ook over de andere fijne kneepjes van het ontwerptekenen. Hoewel AutoCAD niet meer weg te denken is uit het ontwerpvak, blijft het essentieel om duidelijk met de hand te kunnen tekenen. Ten eerste omdat je bij een opdrachtgever aan de keukentafel zaken moet kunnen schetsen ter verduidelijking. Ten tweede omdat het een plus is om een AutoCAD-tekening op te werken met de hand. Dat betekent dus: veel oefenen op je basislijnen. Niet eens op je figuren of boomsymbolen, maar puur op de lijnen. Op een gegeven moment krijg je dan je persoonlijke 'handtekening' in je schetsen. Ik ben nog steeds aan het oefenen op mijn CE-GFL, de 'Connie Ettema General Foliage Line'.

Tips en trucs

Nog meer tips en trucs van Andrew (hoewel sommige misschien wel erg voor de hand liggen):

- ▶ Speel met de dikte van je pen om diepte te krijgen in een tweedimensionale platte schets.
- ▶ Als je dat combineert met de dichtheid van je lijnen, wordt het diepte-effect nog extra versterkt.
- ▶ Teken bij een overgang van gazon naar terras altijd de grasrand, dus geen strakke lijn. Een natuurlijke lijn weerspiegelt de realiteit van wat je echt ziet veel meer, daarnaast legt het de nadruk op datgene waar het om gaat in de tuin: de beplanting.
- ▶ Gebruik ook eens dikkere potloden of houtskool voor een tekening: in de eerste fase kan dat voor een klant beter duidelijk maken wat voor sfeer je

wilt creëren in de te maken tuin.

▶ Een extra truc om dieptewerking te krijgen in een tweedimensionale basistekening is om in te kleuren met schaduwwerking. Dat doe je door wel vijf tot zeven verschillende tinten groen te gebruiken. Daarmee kleur je bijvoorbeeld een boom in, elke donkere tint over de lichtere heen, op een steeds smaller gedeelte. Je eindigt met een stevige blauwe kleur, die de boomrand overlapt. Dat creëert schaduwwerking en daarmee diepte. Let wel op de noordzuid-oriëntatie!

Bij het presenteren van een ontwerptekening wil je dat de aandacht naar de belangrijke zaken gaat. Gebruik dus ononderbroken, simpele en rechte lijnen voor huis, pad en muren. Gebruik ruwe, onderbroken, speelse lijnen voor de beplanting. Als je kleur gebruikt, kleur dan alleen de belangrijke zaken gedeeltelijk in. Als er centraal een grote waterput staat en die is prominent en zwaar op de tekening, dan gaat daar de aandacht van de klant naartoe. Blijf in deze fase nog algemeen en zeg gerust tegen de klant dat je nog niet weet welke plant waar komt. Pas als het ontwerp is goedgekeurd, ga je in detail en komen de planten aan de orde.

In een beplantingsplan zijn planten bijna altijd aangegeven met rondjes. Hoe leg je de klant uit wat er gaat komen in de tuin? Hoe het eruit gaat zien? Veel ontwerpers maken moodboards (en dus geen tekening) en laten zo de te gebruiken planten zien. Vaak is dat op bloei en kleur. Hoe belangrijk dat ook is, je wilt ook vaak uitleggen dat planten gebruikt worden voor een bepaalde structuur, beweging of bladvorm. En dan komt dus die perspectieftekening om de hoek kijken! Omdat je die tekent vanuit een voor de klant herkenbaar >

Connie Ettema
www.ettematuininrichting.nl

Een truc om dieptewerking te krijgen in een tweedimensionale basistekening is om in te kleuren met schaduwwerking. Dat doe je door wel vijf tot zeven verschillende tinten groen te gebruiken. Daarmee kleur je bijvoorbeeld een boom in, elke donkere tint over de lichtere heen, op een steeds smaller gedeelte. Je eindigt met een stevige blauwe kleur, die de boomrand overlapt.

Foto links en rechts: Een bijeenraapsel van follies in de tuin van Woolbeding in Sussex: onder meer een folly van sla en een grote strakke moderne fontein zo ongeveer in het voorportaal van een kerkje uit 1728.

gezichtspunt is in één oogopslag duidelijk wat je bedoeling is. Kan je dat niet, dan heb je heel veel woorden of heel veel vertrouwen nodig...

Op pad in Sussex

Nu het jaar vordert en het seizoen op gang komt, gaan we gelukkig ook meer op locatie kijken. We bezoeken twee grote privé-tuinen in Sussex. Beiden zijn parkachtig groot en beide tuinen hebben een hoge kwaliteit van onderhoud door middel van een vast team van hoveniers. Fantastisch om te zien dat er particulieren zijn die - wat zal het zijn, een ton per jaar? - bereid zijn om te investeren in een goede kwaliteit van het groen! Interessant is dan om te kijken welke verschillen je kunt zien tussen deze twee tuinen.

De eerste tuin is echt alleen voor particulier gebruik en plezier. We worden rondgeleid door *headgardener* Benjamin Pope. In goed overleg met zijn opdrachtgever stuurt hij een team van hoveniers aan en zorgt hij voor een perfecte begeleiding van de ontwikkeling van de tuin. De tuin was tot een aantal jaar geleden volstrekt verwaarloosd en is nu meer dan prachtig. In 2005 is er gerenoveerd en nieuw aangelegd. Waar mogelijk zijn waardevolle oude elementen respectvol behandeld en opgenomen in het nieuwe verhaal. Tuinontwerper Arne Maynard (Arne Maynard Garden Design, Londen) is ingehuurd om het masterplan en beplantingsplan te maken. Er is een grote ommuurde moestuin, waarvan de maanentree is gerestaureerd en de klimop van de muur is gehaald waardoor deze weer zichtbaar en bruikbaar is. Misschien wel tachtig jaar oude fruitstammen zijn teruggesnoeid en mogen blijven, zelfs als ze niet meer succesvol uitlopen. Op oude funderingen zijn nieuwe kassen gebouwd, één verwarmd en één onverwarmd. Per onderdeel is gekeken wat het zou toevoegen en waarom het eventueel niet zou mogen blijven. Resultaat is een jaarrond interessante en productieve tuin waarbij ook rond het woonhuis het landschap goed betrokken is bij de siertuin.

De tweede tuin is op het eerste gezicht vergelijkbaar. Woolbeding is een mooi oud groot buitenhuis met een goed onderhouden park eromheen. *Senior gardener* Chloe Ferrier-Kelly vertelt over de geschiedenis en de manier van werken. Ook hier een gemotiveerde tuinploeg die communiceert met de opdrachtgever. Een verschil is dat deze National Trust-tuin én door particulieren wordt bewoond én twee dagen per week opengesteld is voor het publiek. Dus de tuinploeg heeft een diverser programma van eisen dan de eerste tuin. Als bezoeker ervaar je dat duidelijk in de tuin. Die blijkt een samenraapsel van veel spannende zaken te zijn, zonder dat er verband in zit.

Dat kan een keuze zijn, er wordt gewerkt met tuinkamers. Elke kamer heeft - volgens de uitleg -

In 2005 is de particuliere tuin in Sussex gerenoveerd en heringericht. Tuinontwerper Arne Maynard maakte het masterplan en beplantingsplan. Waar mogelijk zijn waardevolle oude elementen opgenomen in het nieuwe verhaal. Het resultaat is een jaarrond interessante en productieve tuin waarbij ook rond het woonhuis het landschap goed betrokken is bij de siertuin.

een andere kleur en een andere sfeer gekregen. Helaas was er niets te merken van deze diversiteit. Als excuus voor de kleur kan gesteld worden dat deze zijn hoogtepunt in de zomer moet krijgen. Hoewel daar tegenovergesteld kan worden, dat een sterk thema ook in andere seizoenen zichtbaar kan worden gemaakt. Maar er was sowieso niets te merken van een andere sfeer. De ruimtes waren allemaal vergelijkbaar in grootte en omlijsting (hoge taxushagen). Ook in de zogenoemde rustige kamer - met alleen maar lime-, groen- en wittinten - was geen rust te ervaren. Het was eenzelfde drukke aanplant in een relatief kleine ruimte. Terwijl je natuurlijk met meer dan alleen kleur de sfeerverandering kan benadrukken.

Bij een oud Engels landgoed horen follies. Dat mag. Maar hier kwam je niet af en toe een folly tegen. Je struikelde erover en viel direct tegen de volgende aan. Een opeenstapeling van rareiteiten die niets met elkaar te maken hebben. Dat is waarschijnlijk de beste omschrijving van de tuinkamers en de beplanting. Te veel verschillende probeersels die als in een opwelling bij elkaar zijn gezet zonder totaalvisie. Met op zich allemaal wel een woweffect in zich (als je ervan houdt), maar zonder verbinding met elkaar of de woning. En dat is duidelijk toch nodig in een grote tuin, zorg voor continuïteit en verbinding. <

Wie doen er mee aan deze opleiding en waarom?

Sarah (Figueirola Luis Miranda de) Tavora is 36 jaar en komt uit Lissabon, Portugal. Ze heeft daar landschapsarchitectuur gestudeerd aan de ISA (Instituto Superiore de Agronomia), vergelijkbaar met Wageningen Universiteit hier in Nederland. Hoewel dat veelbelovend klinkt, is het in het vakgebied, net als bij mijn Spaanse collega, bedroevend gesteld. Mensen zijn niet geïnteresseerd in tuinen of in planten, er zijn amper kwekerijen. Eigenlijk is het nog erger als in Spanje, omdat het land nog armer is. In Portugal is er een groot gat tussen landschapsarchitecten aan de ene, en tuinmannen aan de andere kant. Er zijn geen groene hoveniers of ontwerpers. Sarah heeft na haar opleiding een paar maanden bij de gemeente Sintra gewerkt en daarna tien jaar bij FAT (Future Architecture Thinking) - waar ze alles doet van architectuur, stedenbouw, ontwerp en landschapsarchitectuur. Omdat ze liever veel meer met planten wil werken, was ze zelf aan het zoeken op internet naar cursussen en kwam deze tegen. Ze heeft direct besloten om deze cursus te volgen en heeft met haar baas geregeld dat ze online mag werken en is naar Londen verhuisd! Nu, nog voor het einde van de cursus, heeft ze al besloten om ontslag te nemen en alleen nog als freelancer te werken (ook voor haar oude baas) zodat ze meer eigen projecten kan gaan doen. En of de toekomst in Londen ligt of terug in Portugal, weet ze nog niet. „But here people respect gardens, in Portugal not.”

